

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 14 april 1939 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om tull å tarmar.

(1:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 161 i första kammaren av herr *Mannerskantz* m. fl. och nr 228 i andra kammaren av herrar *Liedberg* och *Janson* i Frändesta, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande tulltaxa, att tullen vid rubriken statistiskt nr 83: 1, tarmar, sättes till 50 kr. per 100 kg».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen nr 161 i första kammaren.

Vid behandlingen av motionerna har utskottet anlitat byråchefen i generaltullstyrelsen E. Sandquist såsom sakkunnig.

Ut- och införseln av under stat. nr 83 fallande produkter, nämligen tarmar, blod och djurdelar, ej särskilt nämnda, animaliskt avfall, ej särskilt nämnt, har under åren 1934—1938 varit följande:

Å r	I n f ö r s e l		U t f ö r s e l	
	Ton	1,000 kr.	Ton	1,000 kr.
1934	2,218	4,820	2,232	1,631
1935	2,815	5,082	1,890	2,101
1936	3,067	4,195	2,039	1,987
1937	3,160	4,697	2,256	2,134
1938 (prel.)	2,675	4,541	2,409	2,008

Från och med den 1 februari 1937 har i handelsstatistiken stat. nr 83 uppdelats i stat. nr 83: 1, omfattande tarmar, och stat. nr 83: 2, omfattande blod och djurdelar, ej särskilt nämnda. Under tiden 1 februari—31 december 1937 har importen under stat. nr 83: 1, tarmar, uppgått till cirka 2,378 ton med ett värde av cirka 3,957,000 kronor. Under hela år 1938 har motsvarande import varit cirka 2,182 ton med ett värde av 4,263,000 kronor. Även i fråga om exporten har hela stat. nr 83 under nyssnämnda perioder till vida övervägande del bestått av tarmar.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit av lantbruksstyrelsen och kommerskollegium avgivna utlåtanden. Vid kommerskollegii utlåtande hava fogats yttranden från Sveriges slakteriförbund samt handelskamrarna i Stockholm, Norrköping, Malmö och Göteborg.

Lantbruksstyrelsen har ansett, att det av motionärerna upptagna spørsmålet närmast finge betraktas såsom en sysselsättningsfråga, berörande de vid tarmrenserierna anställda, samt att spørsmålet icke vore av någon större betydelse för jordbruket. Lantbruksstyrelsen ansåge det emellertid önskvärt, att priset på tarmar, på sätt som befundes lämpligt, om möjligt stöddes så, att verksamheten vid tarmrenserierna kunde upprätthållas och deras personal beredas fortsatt sysselsättning.

Av de vid kommerskollegii utlåtande fogade yttrandena framgår i huvudsak följande.

Sveriges slakteriförbund har ansett att den pridförbättring för jordbrukarna, som genom den föreslagna tullen skulle åstadkommas, bleve relativt obetydlig. Tarmrenserierna hade drabbats hårt av det stora pridfallet å tarmar och måste snart nedlägga driften, såvida de ej ville taga förluster för att uppehålla den. Med hänsyn härtill önskade förbundet gärna tillstyrka den föreslagna tullen men ville dock erinra om den stora betydelse priserna på konsttarmar hade för kreaturstarmarnas pridförbättring. Användningen av konsttarmar hade ökat under de senaste åren och det kunde vara fara för att en ytterligare ökning inträdde, om priset på kreaturstarmar höjdes, såvida icke motsvarande pridförhöjning åstadkommes även för konsttarmarna. Skulle statsmakterna av handelspolitiska eller andra skäl anse sig förhindrade att genomföra den begärda tullförhöjningen, torde det bliva nödvändigt att i stället på något sätt stödja exporten.

Stockholms handelskammare har bland annat anfört.

Vid företagen undersökning hade handelskammaren funnit, att orsakerna till nedgången av världsmarknadspriserna å nötkreaturs- och hästtarmar under senare år icke vore att söka enbart i det produktionsöverskott, som uppstått på grund av avstängningsåtgärder i vissa betydande konsumtionsländer. Även konkurrensen från konstgjorda tarmar hade härtill bidragit. Med begagnande av dessa finge varan ett mera tilltalande utseende och fördelar vunnes ur hygienisk synpunkt. I Sverige finnes en fabrik för framställning av konsttarmar och ytterligare en vore under anläggning.

Av en av handelskammaren företagen utredning framginge, att den föreslagna tullen, som syntes avse förtullning efter bruttovikt, i själva verket genomsnittligen uppginge till mer än 50 procent av varuvärdet och i vissa fall till 100 procent. Hästtarmar, av vilka den inhemska produktionen uppginge till omkring 200,000 meter per år, importerades till en kvantitet av 1,700,000 meter årligen. Dylika tarmar vore föremål för en inhemsk förädlingsverksamhet, som medgäve en löande export. Om motionärernas förslag genomfördes skulle denna verksamhet ej vidare kunna upprätthållas.

Priset å svin- och fårtarmar, vilka icke kunde ersättas av konsttarmar, hade ej undergått större förändringar sedan 1933 utan låge fortfarande väl

uppe. Av svenska svintarmar förekomme med god förtjänst en viss export, som ersattes med import av billigare kinesiska tarmar för den inhemska korvtillverkningen.

Handelskammaren hade erfarit, att storleken av den årsbonus, som delägarna i de producentkooperativa slakterierna erhöle, vore i viss mån beroende på lönsamheten av tarmberedningen. Den föreslagna tullen skulle emellertid, enligt handelskammarens mening, icke få avsedd skyddsverkan, då en fördyring av kreaturstarmarna och en utjämning av priserna å dessa och å konsttarmar skulle föranleda en allmän övergång till användning vid korvfabrikationen av det senare slaget av tarmar.

Med hänsyn jämväl till de olägenheter, som ur handelspolitisk synpunkt vore att befara av tullbeläggande av tarmar, har Stockholms handelskammare avstyrkt bifall till de föreliggande motionerna.

Östergötlands och Södermanlands handelskammare anser, att svin- och fårtarmar kunde helt elimineras från varje diskussion beträffande tullförhöjning. Av svintarmar bedreves nämligen en ingalunda föraktlig export till lönande priser och produktionen av fårtarmar vore i förhållande till konsumtionen synnerligen obetydlig. Härefter kvarstode den viktigaste produkten, kreaturstarmar, beträffande vilken vara vi icke vore eller kunde förväntas bli självförsörjande. Handelskammaren hade på grundval av primärmaterial funnit, att den av motionärerna föreslagna tullen i stort sett uppginge till 100 procent av varans nettopris. Ingenting hindrade, att, om motionerna bifölles, kreaturstarmar inom charkuterirörelsen helt ersattes med konstgjorda tarmar. Att så icke redan skett torde närmast bero på priset förhållandena. Följden av införandet av den föreslagna tullen måste bli, att produktionen av kreaturstarmar finge allt svårare att hävda sig i konkurrensen med den i mångas tycke bättre konstprodukten. Tarmberedningen kunde för slakterierna icke bli annat än en skäligen obetydlig binäring. Bifall till motionerna komme däremot att medföra en för konsumenterna i många fall kännbar livsmedelsfördyring. Under hänvisning till det anförda har handelskammaren avstyrkt bifall till motionerna.

Skånska handelskammaren har förklarat sig anse det av motionärerna framförda tullkravet icke i och för sig oberättigat men framhållit, att handelskammaren i det outredda skick, i vilket ärendet befunde sig, saknat tillräckligt underlag för ett allsidigt och sakligt bedömande.

Handelskammaren i Göteborg har inhämtat, att den svenska förbrukningen av tarmar till minst två tredjedelar, troligen tre fjärdedelar, bestode av importerad vara. De mest efterfrågade tarmarna utgjordes av vida kreaturstarmar, varå tillgången inom landet vore starkt begränsad. Orsaken till nedgången i priset å tarmar under de senaste åren vore att främst tillskriva användandet av konstgjorda tarmar. Följden av en tull å naturliga tarmar kunde därför snarare befaras bli en ökad användning av konstgjorda tarmar än en ökad konsumtion av svenska naturliga tarmar. För får- och svintarmar torde den föreslagna tullen icke spela någon nämnvärd roll, medan den för kreaturstarmar uppgåves komma att uppgå till mellan 60 och 100 procent av värdet, i vissa fall betydligt därutöver. Handelskammaren ifrågasatte,

om den föreslagna konstruktionen av en eventuell tullavgift å tarmar vore lämplig. Genom tullen skulle vidare den totala korvkonsumtionen komma att belastas med en årlig merutgift av över en miljon kronor. Mot en tull å tarmar talade även handelspolitiska skäl med hänsyn till att en stor del av tarmimporten äger rum från sådana länder som Storbritannien och Finland, med vilka vi ha en starkt aktiv handelsbalans. Handelskammaren avstyrker i följd härav den föreslagna tullen å tarmar.

Kommerskollegium har som sin mening uttalat, att det i motionerna framförda yrkandet ej syntes böra vinna bifall. Till stöd härför har kommerskollegium bland annat anfört följande:

»Av den förebragta utredningen framgår, att en orsak till prisfallet å tarmar under senare år visserligen är en i några länder förd restriktiv handelspolitik men också, att prisfallet till stor del måste tillskrivas framväxandet av en omfattande tillverkning av konstgjorda tarmar. Dessa få i åtskilliga hänseenden inom betydelsefulla användningsområden betraktas som mera lämpliga än naturtarmarna, om än dessa för vissa ändamål alltjämt äro att föredraga. Det rör sig sålunda här om en av nya uppfinningar och metoder betingad utveckling, som för konsumtionen medför fördelar. Under sådana omständigheter måste det a priori väcka betänkligheter att med tullpolitiska medel söka hejda denna utveckling. Det torde ej heller kunna undvikas, att om en högre prisnivå för naturtarmar tillskapas, uppstår därigenom ett bättre konkurrensläge för de konstgjorda tarmarna, för den händelse ej dessa genom någon statlig åtgärd samtidigt fördyras. I själva verket torde i fråga om dessa sistnämnda fordras åtgärder, som kännbart presade ned avsättningsmöjligheterna för att tillräckligt utrymme skulle beredas åt naturtarmarna på marknaden. I detta sammanhang bör ej glömmas, att tillverkningen av konstgjorda tarmar i stor utsträckning är grundad på inhemska råvaror och därför knappast kan betraktas som en för landet mindre 'naturlig' hantering än produktionen av naturtarmar.

Därjämte bör hänsyn även tagas till den omständigheten, att vissa slag av importerade tarmar äro föremål för förädling inom landet till exportvara. Det synes knappast vara annat att förvänta, än att en tull av den föreslagna storleken skulle få ogynnsamma verkningar beträffande denna förädlingsindustri och utkomstmöjligheterna för inom densamma sysselsatt personal.

Importen av under stat. nr 83:1 fallande varor har under tiden februari 1937—31 december 1938 uppgått till cirka 4,560 ton, motsvarande under tolv månader en kvantitet av i medeltal cirka 2,380 ton. Med den föreslagna tullsatsen av 50 kronor för 100 kilogram skulle tulluppbörden å denna kvantitet hava uppgått till cirka 1,190,000 kronor. Huru stor del härav, som skulle belöpt på den inhemska korvkonsumtionen, och huru mycket som skulle drabbat förädlingen av de för export i förädlat skick avsedda importerade tarmarna, kan med tillgängligt material ej beräknas. Tydligt är emellertid, att belastningen på den inhemska konsumtionen ej skulle blivit obetydlig och den skulle hava ökat ytterligare, om prisfördyrande åtgärder företagits beträffande konstgjorda tarmar. Därtill komma de menliga verkningarna beträffande de med tarmförädling för export sysselsatta företagen.

Givetvis kan det, även enligt Kollegii mening, finnas situationer, i vilka stöd av här avsett slag är nödvändigt. Emellertid bör då tillses, att effekten av de vidtagna stödåtgärderna motsvarar de uppoffringar, som samti-

digt måste göras. Kollegium känner sig i förevarande ärende icke övertygat, att så skulle bli valet. Det har bland annat från sakunnigt håll påpekats, att den prisförbättring för jordbrukarna, som den föreslagna tullhöjningen skulle medföra, bleve relativt obetydlig.

I skrivelse till utskottet har *Sveriges Charkuteri- & Slakteriudkares Riksförbund* hemställt om avslag å de föreliggande motionerna.

I de föreliggande motionerna har såsom skäl för upphävande av den för naturtarmar gällande tullfriheten och dess ersättande med en tull av 50 kronor för 100 kilogram anförts, att priset å dylika tarmar under senare år avsevärt sjunkit samt att den inhemska tarmproduktionen härigenom råkat i ett svårt läge. I flera av de över motionerna avgivna yttrandena har framhållits, att detta prisfall väsentligen torde haft sin grund i den skarpa konkurrens med konstgjorda tarmar, som naturtarmarna numera hava att utstå. Vid sådant förhållande kan en av tullbeläggningen å naturtarmar föranledd prisförhöjning komma att ytterligare öka användningen av konsttarmar på naturtarmarnas bekostnad. Då härtil kommer att en tullbeläggning av en så betydande förbruknings- och importartikel som naturtarmar icke torde kunna undgå att få menliga verkningar såväl ur konsumentensynpunkt som i handelspolitiskt avseende, anser sig utskottet böra avstyrka bifall till motionerna.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 161 av herr Mannerskantz och II: 228 av herrar Liedberg och Janson i Frändesta, om tull å tarmar, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 april 1939.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg*, friherre *Lagerfelt*, *Wahlmark*, *Bengtsson*, *Sjödaahl*, *Elon Andersson*, *Velander*, *Ekman*, *Robert Berg* och *Egnell*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Norrköping, *Lövgren*, *Björklund*, *Ericson* i Boxholm, *Johanson* i Huskvarna, *Werner* i Hultsfred, *Blomquist*, *Hagberg* i Malmö, *Jonsson* i Skedsbygd och *Olsson* i Kullenbergstorp.